TASVIRIY SAN’AT DARSLARIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYA VA INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANISH

Tolmosova Husniya Axat qizi
Samarqand Viloyati Paxtachi tumani
24-umumiy o‘rta ta’lim maktabi
tasviriy san’at va chizmachilik fani 1-toifali o‘qituvchisi
husniyatolmosova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada tasviriy san’at darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanishning ahamiyati yoritilgan. Ta’lim jarayonida raqamli vositalar, multimedia materiallari, elektron resurslar va interaktiv topshiriqlardan foydalanishning o‘quvchilar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga ta’siri ko‘rib chiqilgan. Shuningdek, tasviriy san’at mashg‘ulotlarida o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, estetik dunyoqarashi, tasavvuri va badiiy ijodkorligini shakllantirishda zamonaviy metodlarning o‘rni tahlil qilingan. Maqolada darslarni samarali tashkil etish, o‘quvchilar faolligini oshirish va ta’lim sifatini yaxshilashga qaratilgan tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: tasviriy san’at, zamonaviy texnologiyalar, interaktiv metodlar, raqamli ta’lim, ijodkorlik, estetik tarbiya.

Kirish

Bugungi kunda ta’lim tizimida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash, dars jarayonini samarali tashkil etish va o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini oshirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, tasviriy san’at fanini o‘qitishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, estetik didini shakllantirish va san’atga bo‘lgan qiziqishini kuchaytirishda katta ahamiyatga ega.

Tasviriy san’at fani o‘quvchilarga nafaqat rasm chizish va ranglardan foydalanish ko‘nikmalarini o‘rgatadi, balki ularning atrof-muhitni kuzatish, go‘zallikni his etish, mustaqil fikrlash va o‘z g‘oyalarini tasvir orqali ifodalash qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. Shu sababli mazkur fan mashg‘ulotlarini an’anaviy usullar bilan bir qatorda zamonaviy texnologiyalar va interaktiv metodlar asosida tashkil etish dolzarb hisoblanadi.

Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi o‘qituvchilarga tasviriy san’at darslarini yanada qiziqarli va mazmunli tashkil etish imkonini bermoqda. Elektron taqdimotlar, videodarslar, virtual muzeylar, raqamli chizish dasturlari va interaktiv topshiriqlar yordamida o‘quvchilar san’at asarlarini chuqurroq o‘rganishlari, turli tasviriy uslublar bilan tanishishlari va o‘z ijodiy imkoniyatlarini namoyon etishlari mumkin. Maqolaning asosiy maqsadi tasviriy san’at darslarida zamonaviy texnologiyalar va interaktiv metodlardan

foydalanishning samarali jihatlarini yoritish hamda o‘quvchilarning ijodiy faoliyatini rivojlantirish yo‘llarini ko‘rsatishdan iborat.

Asosiy qism

Tasviriy san’at darslarida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ta’lim mazmunini boyitish va o‘quvchilarning bilim olish jarayonini faollashtirishga xizmat qiladi. An’anaviy darslarda o‘qituvchi asosan tushuntirish, namoyish etish va amaliy mashqlar orqali bilim beradi. Zamonaviy yondashuvlarda esa o‘quvchilar ta’lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi. Ular mustaqil izlanadi, ijodiy topshiriqlarni bajaradi, o‘z ishlarini tahlil qiladi va boshqalarning fikrlarini o‘rganadi. Tasviriy san’at mashg‘ulotlarida multimedia vositalaridan foydalanish samarali usullardan biridir. Elektron taqdimotlar, videolavhalar va raqamli tasvirlar orqali mashhur rassomlarning hayoti, ijodiy faoliyati hamda san’at asarlarining yaratilish jarayonini tushuntirish mumkin. Masalan, rangtasvir mavzusini o‘rganishda turli rassomlarning asarlarini ekranda namoyish etish, ranglar uyg‘unligini taqqoslash va tasviriy vositalarning xususiyatlarini tahlil qilish o‘quvchilarning mavzuni yaxshiroq tushunishiga yordam beradi.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning yana bir muhim yo‘nalishi raqamli tasviriy san’atni o‘rgatishdir. Grafik planshetlar, kompyuter dasturlari va mobil ilovalar yordamida o‘quvchilar raqamli rasm chizish, ranglarni tanlash, shakllar yaratish va tasvirlarni tahrirlashni o‘rganishlari mumkin. Bunday mashg‘ulotlar an’anaviy rasm chizish usullarini to‘ldiradi hamda o‘quvchilarning zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Biroq texnologiyalardan foydalanish an’anaviy badiiy faoliyatning o‘rnini to‘liq egallamasligi kerak. Qalam, bo‘yoq, qog‘oz va boshqa tasviriy vositalar bilan ishlash o‘quvchilarning qo‘l harakatlarini muvofiqlashtirish, ranglarni amaliy his qilish va materiallarning xususiyatlarini anglashiga yordam beradi. Shu bois raqamli va an’anaviy usullarni o‘zaro uyg‘unlashtirish maqsadga muvofiq.

Tasviriy san’at darslarida interaktiv metodlardan foydalanish ham muhim pedagogik ahamiyatga ega. Interaktiv metodlar o‘quvchilarning o‘zaro hamkorlikda ishlashi, fikr almashishi, muammolarga yechim topishi va ijodiy qarorlar qabul qilishiga imkon yaratadi. Bunday metodlar dars jarayonida faollikni oshirib, o‘quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Masalan, “Aqliy hujum” metodidan foydalanib, o‘quvchilarga muayyan mavzu bo‘yicha turli g‘oyalarni taklif etish topshirig‘i beriladi. “Tabiat manzarasi”, “Mening orzumdagi shahar” yoki “Milliy qadriyatlarimiz” kabi mavzularda o‘quvchilar o‘z tasavvurlarini erkin ifodalashlari mumkin. O‘qituvchi bildirilgan fikrlarni umumlashtirib, o‘quvchilarni ijodiy izlanishga yo‘naltiradi.

“Klaster” metodida esa muayyan san’at mavzusi bilan bog‘liq

tushunchalar o‘zaro bog‘langan holda ifodalanadi. Masalan, “Rangtasvir” mavzusi asosida ranglar, kompozitsiya, shakl, yorug‘lik, soya va tasviriy materiallar kabi tushunchalar tarmoqlarga ajratiladi. Ushbu metod o‘quvchilarning mavzu bo‘yicha bilimlarini tizimlashtirishga yordam beradi.

Guruhli ijodiy ishlar ham tasviriy san’at darslarining samaradorligini oshiradi. O‘quvchilar kichik guruhlarga bo‘linib, umumiy kompozitsiya, devoriy gazeta, mavzuli plakat yoki jamoaviy tasvir yaratishlari mumkin. Bunda har bir o‘quvchi o‘z qobiliyati va qiziqishiga mos vazifani bajaradi. Natijada hamkorlik, o‘zaro hurmat, mas’uliyat va jamoada ishlash ko‘nikmalari shakllanadi. Loyiha metodi ham tasviriy san’atni o‘qitishda keng imkoniyatlarga ega. Ushbu metod asosida o‘quvchilar muayyan mavzu yuzasidan mustaqil izlanish olib borib, yakuniy ijodiy mahsulot yaratadilar. Masalan, milliy naqshlar, tarixiy obidalar, xalq amaliy san’ati yoki ekologik muammolarga bag‘ishlangan loyiha tayyorlash mumkin. Loyiha jarayonida o‘quvchilar ma’lumot to‘playdi, eskizlar chizadi, ranglarni tanlaydi va o‘z ishlarini taqdim etadi. Bu esa ularning ijodkorligi bilan birga, rejalashtirish va taqdimot qilish qobiliyatlarini ham rivojlantiradi.

Tasviriy san’at darslarida virtual muzeylar va elektron san’at galereyalaridan foydalanish ham samarali hisoblanadi. O‘quvchilar mashhur muzeylar va rassomlarning asarlari bilan raqamli muhit orqali tanishishlari mumkin. Bunday imkoniyatlar san’at tarixini o‘rganishni osonlashtiradi, turli xalqlarning madaniy merosiga qiziqishni oshiradi va o‘quvchilarning estetik dunyoqarashini kengaytiradi. Zamonaviy texnologiyalarning yana bir imkoniyati — o‘quvchilarning ijodiy ishlarini elektron shaklda saqlash va tahlil qilishdir. O‘quvchilar o‘z rasmlari, eskizlari va loyihalarini elektron portfolioga jamlab borishlari mumkin. Bu usul ularning vaqt davomida erishgan yutuqlarini kuzatish, o‘z faoliyatini baholash va kelgusidagi maqsadlarini belgilashga yordam beradi. O‘qituvchi esa portfolio orqali har bir o‘quvchining individual rivojlanishini kuzatishi mumkin.

Tasviriy san’at darslarida baholash jarayoni ham ijodiy faoliyatning xususiyatlariga mos bo‘lishi lozim. Faqat yakuniy rasmning chiroyli yoki xatosiz bajarilganiga qarab baho qo‘yish yetarli emas. O‘quvchining g‘oyasi, mustaqil yondashuvi, ranglardan foydalanishi, kompozitsiyani tashkil etishi, topshiriqqa mas’uliyat bilan yondashishi va o‘z ishini izohlash qobiliyati ham hisobga olinishi kerak. O‘zaro baholash va o‘zini o‘zi baholash metodlari bu borada muhim ahamiyatga ega. O‘quvchilar bir-birlarining ishlarini ko‘rib, ijobiy jihatlarni aniqlashlari va takomillashtirish bo‘yicha tavsiyalar berishlari mumkin. Bunday jarayon tanqidiy fikrlash, estetik baholash va o‘z fikrini madaniyatli ifodalash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Zamonaviy texnologiyalarni qo‘llashda o‘qituvchining kasbiy mahorati ham katta ahamiyatga ega. O‘qituvchi texnologiyani shunchaki namoyish vositasi sifatida emas, balki aniq ta’limiy maqsadga erishish vositasi sifatida

qo‘llashi kerak. Har bir raqamli material yoki interaktiv topshiriq dars mavzusiga mos kelishi, o‘quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olishi va ularning ijodiy rivojlanishiga xizmat qilishi zarur. Shuningdek, barcha o‘quvchilarning texnik vositalardan foydalanish imkoniyati bir xil bo‘lmasligi mumkin. Shu sababli darslarni rejalashtirishda mavjud sharoitlarni hisobga olish, zarur hollarda an’anaviy materiallardan foydalanish va har bir o‘quvchiga teng ishtirok etish imkoniyatini yaratish lozim. Bu yondashuv ta’limning ochiqligi va samaradorligini ta’minlashga yordam beradi.

Umuman olganda, zamonaviy texnologiyalar va interaktiv metodlarni tasviriy san’at darslariga joriy etish o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, darsga qiziqishini oshirish va ta’lim jarayonini mazmunan boyitish imkonini beradi. Bunda o‘qituvchining to‘g‘ri metod tanlashi, o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olishi va ijodiy muhit yaratishi muhim hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, tasviriy san’at darslarida zamonaviy texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanish ta’lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biridir. Multimedia vositalari, raqamli chizish dasturlari, virtual muzeylar va elektron portfoliolar o‘quvchilarning san’atga bo‘lgan qiziqishini kuchaytiradi hamda yangi bilim va ko‘nikmalarni egallashiga yordam beradi. “Aqliy hujum”, “Klaster”, loyiha metodi, guruhli ijodiy ishlar va o‘zaro baholash kabi interaktiv usullar esa o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, tasavvuri, ijodkorligi va hamkorlik qobiliyatini rivojlantiradi. Ushbu metodlardan maqsadli foydalanish dars jarayonini faol, qiziqarli va samarali tashkil etish imkonini beradi.

Tasviriy san’atni o‘qitishda raqamli va an’anaviy usullarni uyg‘unlashtirish, o‘quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olish va ularning ijodiy ishlarini muntazam tahlil qilish zarur. Shuningdek, o‘qituvchilarning zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo‘yicha bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirish ham ta’lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Demak, zamonaviy texnologiyalar va interaktiv metodlardan oqilona foydalanish tasviriy san’at ta’limining mazmunini boyitib, ijodkor, mustaqil fikrlaydigan va estetik dunyoqarashi rivojlangan yosh avlodni tarbiyalashga zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. — 2020-yil 23-sentabr, O‘RQ-637-son.
2. Hasanov R. Maktabda tasviriy san’atni o‘qitish metodikasi. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2004.

3. Tolipov O‘. Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. — Toshkent: Fan, 2006.
4. Azizxo‘jayeva N. N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. — Toshkent: O‘zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg‘armasi nashriyoti, 2006.
5. Ishmuhamedov R. J., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. — Toshkent: Iste’dod, 2008.
6. UNESCO. Arts Education: A Guide for Policy Makers. — Paris: UNESCO, 2006.